

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Corollaria præcedentis doctrinæ. c. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

citur, & esse donum, quia per eam habet communica-
tionem essentiam, quia est Deus.

*Ratio qua
probat S.
S. simpliciter
sententia pro-
prietate esse
donum.*

Ratione vero prædicta sententia sic probatur, Spiritus sanctus ideo est donum, quia ipse actu quo procedit, donari potest, ut superiori disp. probatum est: hac enim ratione ipsi soli convenit substantialiter esse donum, cetera vero solum denominatione extrinseca sunt dona: sed hoc habet Spiritus sanctus ratione proprietatis, nam ratione illius procedit per actum amoris, quo donari potest; imo proprietas illius in ea origine fundatur, ergo habet rationem doni ex proprietate personali, in qua producit.

*Amplius ex-
plicatur ratio
prædicta.*

Ceterum ut hoc magis explicetur, & argumenta Scoti facilius diluantur, notandum est, in ratione doni ita contineri respectum ad creaturas, sicut etiam in ratione verbi. Quare eodem modo illa erit proprietas Spiritus sancti, sicut hæc est proprietas secundæ personæ iuxta notata in disp. 143. præsertim cap. 6. ut antequam actu denotet respectum ad creaturas, etiam possibiles, constituat personam, vel saltem in omnium sententiam antequam actu respiciat creaturas futuras, quarum nihilominus dicitur verbum: ergo sicut verbum constituitur proprietate verbi, antequam sit actu verbum creaturarum, per hoc solum, quod est verbum patris, & talis in se proprietatis, ut si creaturæ sunt possibiles aut futurae, earum etiam fit verbum; sic eodem modo Spiritus sanctus constituitur in ratione doni proprietate personali, non quatenus actu includit respectum ad creaturas, etiam possibiles: hic enim respectus est rationis. ut colligitur ex dictis in disp. 104. caput. 6. sed quia ratione ex se talis exit à Patre, & Filio per amorē, ut si possibiles sint creaturæ, eis donari possit. Quare proprietas Spiritus sancti non erit Donum formaliter sub expressa ratione doni; sed ut Logici dicunt, fundamentaliter, hoc est, fundamentum doni, quod est tali amore produci, erit proprietas illius; & in hoc sensu verum est Spiritum sanctum eo esse donum, quo est spiritus: ex hoc autem principio facile diluatur omnia argumenta Scoti, quæ cap. 1. retulimus.

CAPVT III.

Corollaria præcedentis doctrinæ.

*Quæ ratione
dicitur Spiritus
sanctus
processione*

EX dictis licet primo colligere, quæ ratione dici possit. Spiritus sanctus processione est donum: ut enim notavit Scotus in 1. disp. 18. q. 1. ad 5. processio est commune nomen, & tam significat originem, quam relationem, quæ ex origine resultat. Ergo si concipiatur pro origine, non recte dicitur, Spiritus sanctus processione est donum: quia hic modus loquendi penorat effectum quasi formalem processionis, & Spiritus sanctus non est donum, nec spiritus ipsa processione veluti forma: origo enim non dat esse personæ sicut forma, & ideo non est proprietas constitutiva, ut disp. 158. cap. 4. dicemus. Recte tamen dici potest, Spiritus sanctus habet esse donum processione, quia hoc modo loquendi non solum denotatur effectus processionis in genere causæ formalis, sed significari potest quasi in genere causæ efficientis: & quia Spiritus sanctus origine accipit ea, quæ habet, ideo processione hoc modo accepta dicitur habere rationem doni. Si vero sumatur processione pro relatione, recte dicitur, processione

est donum, hoc est, proprietate sua personali veluti forma, sicut processione est Spiritus.

Secundo sequitur, quæ ratione dici possit Spiritus sanctus donum nostrum. Bonavent. in 1. disp. 18. quæst. 6. hanc statuit regulam, ut particula nostra, prædicetur de his, quæ sunt in Deo, cum aliquo respectu ad nos, vel secundum habitudinem causæ, vel relationis. Hac ratione dicitur Deus noster, quia nobis tribuit vitam: ideo enim & deus, Græce dicitur quasi tribuens vitam, ut disp. 158. dictum est. Dicitur etiam tertia persona Spiritus noster, ratione relationis, quia respicit nos; quia nobis spiratur, vel potius, ut ego censeo, quia nobis inspirare dicitur, bona opera, hoc est, ad bona opera nos monere. Qui sane effectus cum sit communis toti Trinitati, nihilominus Spiritui sancto tribuitur per appropriationem, sicut cetera opera gratiæ. Quod si diceretur Spiritus noster, quia nobis spiratur, diceretur etiam Spiritus sanctus noster, quod tamen dici non potest, ut notavit S. Th. loco statim allegando: hoc eodem modo Deus dicitur pater noster.

Notat deinde Bonaven. hunc ordinem relationis. ratione cuius dicitur Deus Spiritus noster, aut pater noster dupliciter esse polle: primum tanquam possessionis nostræ, quæ ratione spiritus etiam dici potest donum nostrum quia à nobis possidetur: deinde tanquam relatio modo, & sic Deus dicitur Deus noster, & pater noster. Quamvis autem filius Dei dicatur natus & datus nobis, nihilominus dici non potest filius noster, sed donum nostrum: alia tamen ratione, quam Spiritus sanctus, quia filius non potest dici alienus ratione possessionis, sed ratione relationis tanquam patris: donum autem dicitur ratione possessionis.

Aliam tradit regulam S. Thomas in 1. disp. q. 1. ad 5. quæ parum aut nihil differt à priori. ut ostenditur, quæ sunt in Deo, & denotant respectum ad nos aut finis aut efficientis, cetera vero non dicantur nostra. Hanc regulam sequitur Marfil in 1. q. 21. art. 3. dubio 2. & Canariensis in fine commentarii. Hac ratione dicitur bonum nostrum: sic enim significatur ut finis dicitur etiam dominus nolles creator noster, &c. ab hac regula excludit S. Th. abstracta prædicta. Quæ de causa non dicuntur essentiam divinam esse nostram, & quamvis dicamus Deus est iustitia & sapientia nostra, prospectu habitudinem causæ efficientis: non tamen dici possumus, iustitia Dei est iustitia nostra, sapientia Dei est sapientia nostra. Ceterum notat S. Th. art. 2. ad 1. quod solum dici Spiritum sanctum donum nostrum, quando actu nobis donatur tamen ipsi dicatur donum ab æterno, quia donari potest nam particula nostram denotat iam actu à nobis possideri: at Scotus existimat etiam appellari nostrum, quia donati nobis potest.

Tertio ex dictis sequitur vera interpretatio verborum S. Th. in 2. art. huius quæst. cum proponitur Spiritum sanctum procedere ut donum, ex quo quod procedit ut amor. Nam quamvis amor sit nomen essentiale commune tribus personis, Deus enim charitas est, hic tamen accipitur à S. Th. pro amore spirato & producto: sic autem recte probat esse donum: nam si procedit ut amor, sequitur eius processionem esse dilectionem: sed dilectio suapte natura est donatio, ut præcedenti disp. cap. 2. probauimus: ergo ipse amor productus

Aut proprietate sua, & vi suae processionis procedit vt donū. Hæc est mens S. Tho. quam meo iudicio non uult allecti Caietan. in art. 2. in tertiæ solutione quam adhibet argumento Aureoli & Canariens. 2. parte commentarij. dum asserunt eo loco amorem uiuari à S. Thom. neque essentialiter, nec personaliter, sed abstracte, vt sensus sit. Spiritus sanctus procedit vt amor id est instat amoris. Ergo non recte intellexerunt Doctorem sanctum: nam hoc modo solum probaret Spiritum sanctum procedere ad similitudinem doni, non autem vere vt donum.

Sed Aureol. apud Capreol. in 1. dist. 18. qu. unica, in argument. contra 3. conclus. arguit contra Doctorem sanctum; primo, Spiritus sanctus non est eo donum, quo amor: quia eo est amor, quo est Deus: at non eo donum: quo est Deus: Deus n. est & amor per essentialitatem, donum autem per proprietatem: ergo male infert S. Tho. ex eo, quod procedit amor, esse donum. Verum ex dictis respondetur, Spiritum sanctum eo esse amorem productum, quo est donum, nempe proprietate personalis; & de hoc amore loquitur S. Thomam, vt prædictum est.

Arguit secundo, quia S. Tho. in art. 1. non dixit, Spiritum sanctum procedere vt amorem, sed vt impressionem, quomodo ergo in 2. artic. vt probet esse donum, assumit eum procedere vt amorem? Respondet bene Caietan. idem esse procedere vt impressionem, nempe voluntatis & vt amorem: inopia n. nominum nunc vno modo, nunc altero loquimur.

Arguit tertio Aureol. quia vel amor capitur essentialiter, vel notionaliter: si essentialiter, inde non probat S. Thom. Spiritum sanctum ex vi suae processionis esse donum, quia amor ea ratione communis est tribus personis: si vero notionaliter accipiat, sequitur Spiritum sanctum habere peculiarem rationem causæ circa creaturas. Cum enim sit primum donum, quod creaturis donari potest, erit causa ob quam cetera à Deo donebuntur: hoc autem videtur absurdum, cum omnis efficacia extra Deum communis sit toti Trinitati.

Huius argum. putat Caietan. satisfactum ex sua doctrina, quam supra retulimus, sed ea nobis non fuit probata. Deinde respondet Capreol. amorem ubi capi notionaliter, idem tamen non sequi esse Spiritui sancto peculiarem efficacitatem circa creaturas ratione huius amoris notionalis, quia tota ratio efficiendi essentia, quæ communis est. Ceterum quia quicquid operatur Deus, efficit per voluntatem, ideo oportet (inquit Cap.) vt prius in se habeat Deus formam rerum in intellectu per suum verbum, & per amorem in voluntate, qui est Spiritus sanctus quæ non sunt diuersæ causæ, sed diuersæ rationes in eadē causā: & hac ratione conuenit Spiritui sancto specialis quedam ratio causæ circa creaturas. Hæc tamen solutio minus placet mihi etenim nulla efficacia, & virtus Dei circa creaturas postulat per se ex parte principij, etiam vt rationem causæ processionem aliquam intra ipsum Deum: omnis enim creatura dicit à Deo, quatenus essentia, & omnipotentia vnus est; ergo Spiritus sanctus non est primum donum, quia habet peculiarem rationem causæ circa creaturas, quibus alia dona conferuntur.

Remanent. in dist. 18. q. 1. & Marfil. in 1. qu. 21. art. 2. dicitur Spiritum sanctum esse primum donum, quia

Vaquez. in 1. pars Tom. 2.

semper datur in ceteris donis gratum facientibus, aut quia est causa exemplaris ceterorum donorum, aut denique addit Marfil. quia subauctoritative est causa ceterorum donorum, hoc est, ab alio accepit esse causam aliorum donorum: id n. denotat particula illa sub auctoritative. Verum multo facilius ratio reddi potest iuxta prædicta in disp. præceden. quare Spiritus sanctus sit primum donum, quia scilicet vi suæ originis substantialiter habet proprietatem doni; aliis vero, siue creaturis, siue diuinis personis, ratio doni denominatiue, & non vi suæ originis conuenit. Rationes a. Bonauen. & Marfil. non tam exacte explicant rationem primi doni: tum quia cum ceteris donis non tantum datur Spiritus sanctus sed aliz quoque personæ, quamuis in donis gratiæ appropriatione solum dicatur peculiari modo dari Spiritus sanctus, tum etiam, quia ita Filius habet ab alio esse causam ceterorum donorum, sicut Spiritus sanctus.

Supererat hic, vt disputaremus, an ratio doni esset peculiaris notio distincta à processione: de hoc tamen satis superque dictum est disp. 137. c. 5.

QUESTIO XXXIX.

De personis ad essentialitatem relatis.

Post ea quæ de personis diuinis absolute tractata sunt, considerandum restat de personis in comparatione ad essentialitatem, & ad proprietates, & ad actus notionales, & de comparatione ipsarum ad inuicem.

ARTICVLVS I.

Vtrum in diuinis essentia sit idem quod persona.

Ad primum sic proceditur. Videtur, quod in diuinis essentia non sit idem quod persona. In quibuslibet enim essentia est idem quod persona, seu suppositum, oportet quod sit tantum vnum suppositum vnius naturæ, vt patet in omnibus substantiis separatis. Eorum n. quæ sunt idem re, vnum multiplicari non potest, quin multiplicetur & reliquum. Sed in diuinis est vna essentia, & tres personæ, vt ex supradictis patet. Ergo essentia non est idem quod persona.

2. Præterea. Affirmatio & negatio non verificantur de eodem. Sed affirmatio & negatio verificantur de essentia & persona. Nam persona est distincta, essentia vero non est distincta. Ergo persona & essentia non sunt idem.

3. Præterea. Nihil subiicitur sibi ipsi. Sed persona subiicitur essentia. Vnde suppositum vel hypostasis nominatur. Ergo persona non est idem quod essentia.

Sed contra est quod August. dicit 7. de Tri. Cum dicimus personam Patris, non aliud dicimus quam substantiam patris.

Respondet dicendum quod considerantibus diuinam simplicitatem, quæstio ista in manifesto habet veritatem. Ostensum est enim, supra, quod diuina simplicitas

Marfil.

Verior & facilius respondet.

202.

Sup 93. art. 2.

Et 1. d. 34.

9. 1. art. 1.

230 art. 2.

9. 28. art. 3.

Lib. 7. de

trin. cap. 6.

circa princ.

th. 3.

9. art. 2.

*Verum sit dicendum tres personas esse
vni. vs. essentia.*

*Boet. lib. de
Tri. non pro-
cul à fin.*

28. art. 1.

29. art. 4.

citatio hoc requirit, quod in Deo sit idem essentia & suppositum quod in substantiis intellectualibus nihil est aliud, quam persona. Sed difficultatem videtur ingerere, quia multiplicatis personis diuinis, essentia retinet unitatem. Et quia ut Boet. dicit, Relatio multiplicat personarum Trinitatem, posuerunt aliqui hoc modo in diuinis differre essentiam & personam, quarum relationes dicebant esse assistentes, considerantes in relationibus, solum quod ad alterum sunt, & non quod res sunt. Sed (sicut supra ostensum est) sicut relationes in rebus creatis accidentaliter insunt, ita in Deo sunt ipsa essentia diuina. Ex quo sequitur, quod in Deo non sit aliud essentia, quam persona secundum rem, & tamen quod personæ realiter ab inuicem distinguantur: persona enim (ut dictum est supra) significat relationem, prout est subsistens in natura diuina. Relatio autem ad essentiam comparata non differt re, sed ratione tantum. Comparata autem ad oppositam relationem habet virtute oppositionis realem distinctionem. Et sic remanet vna essentia & tres personæ.

Ad primum ergo dicendum, quod in creaturis non potest esse distinctio suppositorum per relationes, sed oportet quod sit per essentialia principia, quia relationes non sunt subsistentes in creaturis. In diuinis autem relationes sunt subsistentes. Ideo secundum quod habent oppositionem ad inuicem, possunt distinguere supposita: neque tamen distinguitur essentia, quia relationes ipsæ non distinguantur ab inuicem, secundum quod sunt realiter idem cum essentia.

Ad secundum dicendum, quod in quantum essentia & persona in diuinis differunt secundum intelligentiæ rationem, sequitur quod aliquid possit affirmari de vno quod negatur de altero: & per consequens, quod supposito vno non supponatur alterum.

Ad tertium dicendum, quod rebus diuinis nomina imponimus secundum modum rerum creaturarum: ut supra dictum est. Et quia naturæ rerum creaturarum indiuiduantur per materiam quæ subiicitur naturæ speciei; inde est quod indiuidua dicuntur subiecta vel supposita vel hypostases. Et propter hoc etiam diuinæ personæ supposita vel hypostases nominantur, non quod ibi sit aliqua suppositio vel subiectum secundum rem.

CONCLUSIO est, Persona idem realiter est cum essentia differt autem solariatione. De hac re disputatio. f. 10. f. 10. tractauimus.

AD secundum sic proceditur. Videtur, quod non sit dicendum tres personas esse vnius essentia. Dicit enim Hilarius in lib. de synodis, quod Pater, & Filius, & Spiritus sanctus sunt quidem per substantiam tria, per consonantiam vero vnum. Sed substantia Dei est eius essentia. Ergo tres personæ non sunt vnius essentia.

2. Præterea. Non est affirmandum aliquid de diuinis, quod autoritate Scripturæ sacræ non est expressum, ut patet per Dionys. 1. cap. de diuinis nominibus. Sed nunquam in Scriptura sacra exprimitur quod Pater, & Filius, & Spiritus sanctus sunt vnius essentia. Ergo hoc non est asserendum.

3. Præterea. Natura diuina est idem quod essentia. Sufficeret ergo dicere, quod tres personæ sunt vnius naturæ.

4. Præterea non conuenit dici quod persona sit essentia, sed magis quod essentia sit personæ. Ergo neque conuenienter videtur dici, quod tres personæ sunt vnius essentia.

5. Præterea. Aug. dicit quod non dicimus tres personas esse ex vna essentia, neque intelligatur in diuinis aliud esse essentia & persona. Sed sicut præpositiones sunt transitiuæ, ita & obliqui. Ergo pari ratione non est dicendum, quod tres personæ sunt vnius essentia.

6. Præterea. Id quod potest esse erroris occasio, non est in diuinis dicendum. Sed cum dicuntur tres personæ vnius essentia, vel substantia, datur error occasio. Quia, ut Hilar. dicit in lib. de synod. vna substantia Patris & Filij prædicata, aut vnum qui duas nuncupationes habet, substantiam significat, aut diuinam vnam substantiam duas imperfectas fecisse substantias, aut tertiam priorem substantiam quæ à duobus & usurpata sit & assumpta. Non est ergo dicendum, tres personas esse vnius substantia.

Sed contra est quod Aug. dicit in lib. 3. contra Maximinum, Quod hoc nomine homousion, quod in consilio Niceno aduersus Arrianos firmatum est, idem significat quod tres personas esse vnius essentia.

Respondeo dicendum, quod (sicut supra dictum est) intellectus noster res diuinas nominat: non secundum modum earum, quia sic eas cognoscere non posset.

rest, sed secundum modum in rebus creatis inuentum. Et quia in rebus sensibilibus à quibus intellectus noster scientiam capit, natura alicuius speciei per materiam indiuiduatur: & sic natura se habet ut forma, indiuiduum autem ut suppositum formæ: propter hoc etiam in diuinis quantum ad modum significandi, essentia significatur ut forma trium personarum: dicimus autem in rebus creatis formam quamcumque esse eius cuius est forma, sicut sanitatem vel pulchritudinem hominis alicuius. Rem autem habentem formam non dicimus esse formam, nisi cum adiectione alicuius adiectiui, quod designat illam formam. Ut cum dicimus, ista mulier est egregiæ formæ, iste homo est perfectæ virtutis. Et similiter, quia in diuinis multiplicatis personis non multiplicatur essentia, dicimus vnā essentiam esse trium personarum, & tres personas vnus essentia, ut intelligatur isti genitui constructi in designatione formæ.

Ad primum ergo dicendum quod substantia sumitur pro hypostasi, & non pro essentia.

Ad secundum dicendum, quod licet tres personas esse vnus essentia non inueniatur in sacra Scriptura per hæc verba: inuenitur tamen quantum ad hunc sensum. Sicut ibi, Ego, & Pater vnū sumus. Et ego in Patre, & Pater in me est. Et per multa alia haberi potest idem.

Ad tertium dicendum, quod quia natura designat principium actus, essentia vero ab essendo dicitur, possunt dici alia quæ vnus naturæ, quæ conueniunt in aliquo actu, sicut omnia calefacientia. Sed vnus essentia dici non possunt, nisi quorū est vnus esse. Et ideo magis exprimitur vnitas diuina per hoc, quod dicitur quod tres personæ sunt vnus essentia, quam si diceretur quod sunt vnus natura.

Ad quartum dicendum, quod forma absolute accepta consuevit significari, ut eius cuius est forma, ut virtus Petri. Et cōuerso autem res habens formam aliquam non consuevit significari ut eius, nisi cum volumus determinare siue designare formam. Et tunc requiruntur duo genitui, quorum vnus significet formam, & alius determinationem formæ: ut si dicatur, Petrus est magnæ virtutis. Vel etiam requiritur vnus genitiuus habens vim duorum genitiuorum: ut cum dicitur, vir sanguinū est iste, id est, effusor multi sanguinis. Quia igitur essentia diuina significatur ut forma respectu personæ, conueniēter essentia personæ dicitur, non autem ē conuerio nisi aliquid addatur ad designa-

tionem essentia, ut si dicatur quod Pater est persona diuinæ essentia, vel quod tres personæ sunt vnus essentia.

Ad quintum dicendum, quod hæc prepositio ex, vel de, non designat habitudinem causæ formalis, sed magis habitudinem causæ efficientis vel materialis. Quæ quidem causæ in omnibus distinguuntur ab his quorum sunt causæ. Nihil enim est sua materia, neque aliquid est suum principium actuum. Aliquid tamen est sua forma, ut patet in omnibus rebus immaterialibus. Et ideo per hoc quod dicimus, tres personas vnus essentia significando essentiam in habitudine formæ, non ostenditur aliud esse essentia quam personæ: quod ostenderetur, si diceremus tres personas ex eadem essentia.

Ad sextum dicendum, quod sicut Hilarius dicit in lib. de synod. male sanctis rebus præiudicatur, si quia non sanctæ à quibusdam habentur, esse non debeant. Sic, si male intelligitur homousion, quid ad me bene intelligentem? Sic ergo vna substantia ex vna geniti proprietate, non sic autem ex proportionē, aut ex vnione, aut ex communionē.

*Lib. de syn.
in vlt. folio
anno fin. 14.*

CONCLUSIO est, Vna essentia dicitur esse trium personarum, & tres personæ dicuntur esse vnus essentia. De consubstantialitate personæ Filij, & Spiritus sancti cum Patre iam differuimus disp. 109. & 110, nunc vero solum notandus est modus loquendi quem probat S. Tho. in hoc art. Dicimus itaque tres personas esse vnus essentia, & contra, vnā essentiam esse trium personarum: quo modo loquendi videtur 6. synodus actione 4. cum ait. *Trinitas est vnus voluntatis & vnus operationis.* Adde *Modus lo-* etiam recte dici posse. *Tres personæ sunt deitatis: sic quondam S. Th.* enim communiter dicimus, Pater, & Filius, & Spiritus sanctus sunt tres personæ Deitatis. *inueniuntur in 6. synod.*

ARTICVLVS III.

Verum, nomina essentialia prædicantur singulariter de tribus personis.

AD tertium sic proceditur. Videtur, quod nomina essentialia (ut hoc nomen Deus) non prædicantur singulariter de tribus personis, sed pluraliter. Sicut enim homo significatur ut habens humanitatem, ita Deus significatur ut habens Deitatem. Sed tres personæ sunt tres habentes Deitatem. Ergo tres personæ sunt tres Dij.

2. Præterea Genes. 1. vbi dicitur: In principio creauit Deus cælum & terram. Hebraica veritas habet, Elohim: quod potest interpretari dij siue iudices. Et hoc dicitur propter pluralitatem personarū, Ergo tres personæ sunt plures dij & non vnus Deus.

*104
1. d. 4. ar. 3.
5. Et Boet.
Tri. q. 1. ar. 4.*

Lib. 1. de dict.
Christi. cap. 5
tam. 3.

3. Præterea. Hoc nomen, res (cum ab solute dicatur) videtur ad substantiam pertinere. Sed hoc nomen pluraliter prædicatur de tribus personis. Dicit enim August. in lib. de doct. Christi. Res quibus fruendum est, sunt Pater & Filius & Spiritus sanctus. Ergo & alia nomina essentialia pluraliter prædicari possunt de tribus personis.

4. Præterea. Sicut hoc nomen, Deus significat habentem Deitatem: ita hoc nomen, persona, significat subsistentem in natura aliqua intellectuali. Sed dicimus tres personas. Ergo eadem ratione dicere possumus tres deos.

Sed contra est quod dicitur Deus 6. Audi Israel, Dominus Deus tuus, Deus vnus est.

Respondeo dicendum, quod nomen essentialium quædam significant essentialiter substantiue, quædam vero adiectiue. Ea quidem quæ substantiue essentialiter significant, prædicantur de tribus personis singulariter tantum, & non pluraliter. Quæ vero adiectiue essentialiter significant, prædicantur de tribus personis in plurali. Cuius ratio est, quia nomina substantiua significant aliquid per modum substantiæ, nomina vero adiectiua significant aliquid per modum accidentis quod inhaeret subiecto. Substantia autem sicut per se, habet esse, ita per se habet vnitatem vel multitudinem. Vnde & singularitas vel pluralitas nominis substantiui attenditur secundum formam significatam per nomen. Accidentia autem sicut esse habent in subiecto, ita ex subiecto suscipiunt vnitatem, vel multitudinem. Et ideo in adiectiuis attenditur singularitas, & pluralitas secundum supposita. In creaturis autem non inuenitur vna forma in pluribus suppositis nisi vnitatem ordinis, vt forma multitudinis ordinatæ. Vnde nomina significantia talem formam si sint substantiua, prædicantur de pluribus in singulari, non autem si sint adiectiua. Dicimus enim quod multi homines sunt collegium vel exercitus aut populus dicimus tamen quod plures homines: sunt collegiati: in diuinis autem essentia diuina significatur per modum formæ, vt dictum est. Quæ quidem simplex est maxime vna, vt supra ostensum est. Vnde nomina significantia diuinam essentiam substantiue singulariter & non pluraliter de tribus personis prædicantur. Hæc igitur est ratio quare Socratem & Platonem & Ciceronem dicimus tres homines: patrem autem & Filium & Spiritum sanctum non dicimus tres Deos, sed vnum Deum:

Ar. præc. 9.
q. 3. art. 2.
2. 3. art. 7.
q. 11. ar. 4.

quia in tribus suppositis humana natura sunt tres humanitates, in tribus autem personis est vna diuina essentia. Ea vero quæ significant essentialiter adiectiue, prædicantur pluraliter de tribus, propter pluralitatem suppositorum, dicimus enim tres existētes, vel tres sapientes, aut tres æternos & increatos, & immensos, si adiectiue sumantur. Si vero substantiue sumantur, dicimus vnum increatum, immensum & æternum, vt Athanas. dicit.

Ad primum ergo dicendum, quod licet Deus significet habentem Deitatem: est tamen alius modus significandi. Nam Deus dicitur substantiue, sed habens Deitatem dicitur adiectiue. Vnde licet sint tres habentes Deitatem, non tamen sequitur quod sint tres Dij.

Ad secundum dicendum, quod diuersæ linguæ habent diuersum modum loquendi. Vnde sicut propter pluralitatem suppositorum Græci dicunt tres hypostases: ita & in Hebræo dicitur pluraliter Elohim. Nos autem non dicimus pluraliter neque Deos, neque substantias ne pluralitas ad substantiam refertur.

Ad tertium dicendum, quod hoc nomen, res, est de transcendentibus. Vnde secundum quod pertinet ad relationem, pluraliter prædicatur in diuinis: secundum vero quod pertinet ad substantiam, singulariter prædicatur. Vnde Aug. dicit ibidem, quod eadem Trinitas quædam summa res est.

Ad quartum dicendum, quod forma significata per hoc nomen, Persona, non est essentia vel natura, sed personalitas. Vnde cum sint tres personalitates, id est, tres personales proprietates in Patre & Filio & Spiritu sancto, non singulariter, sed pluraliter prædicantur de tribus.

Notationes circa articulum.

DVÆ sunt conclusiones articuli. Prior est. Nomina substantiua concreta essentialia, vt DEVS, &c. singulariter dicuntur de tribus personis: Altera est. Nomina adiectiua, vt SAPIENS pluraliter dicuntur de tribus personis. Ex quibus duæ regulæ colliguntur: vna est, nomina concreta substantiua pluraliter, tam in rebus creatis, quam in Deo, vniuersum, aut singulariter dici secundum vnitatem vel numerum formarum, non suppositorum. Altera regula est, adiectiua sequi non vnitatem, & numerum formarum, sed suppositorum.

Deinde cum Caier. obseruandum est, in aliquibus coiticibus in titulo huius articuli additum esse, quod hoc nomen DEVS, ex quo colligitur ipse, quilibet nem esse e nominibus concretis, non adiectiuis, & sane S. Th. qui titulos non præfixit articulis, in principio argumenti, vbi solet ipsos titulos ponere, sic ait, Ad tertium sic proceditur, videtur, quod nomina essentialia, vt hoc nomen deus, non prædicantur singulariter, cui consonat doctrina totius articuli. Iam vero doctrinam ipsius articuli more solito tractemus.